

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Інститут журналістики
Кафедра мови та стилістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Віталій КОРНЄЄВ
«*31 серпня*» 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОВНА ПІДГОТОВКА:
УКРАЇНСЬКА МОВА ДЛЯ КІНО-, ТЕЛЕОПЕРАТОРІВ**

галузь знань	02 культура і мистецтво
спеціальність	021 аудіовізуальне мистецтво та виробництво
освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
освітня програма	кіно-, телеоператорство
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 / 2022
Семестр	1-2
Кількість кредитів ECTS	8
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік
Викладач: Проценко Олеся Василівна , кандидат філологічних наук, доцент кафедри мови та стилістики	

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2021

Розробник:

Проценко Олеся Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри мови та стилістики

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри мови та стилістики

Шумарова Наталія ШУМАРОВА
(підпис)

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією Інституту журналістики
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії Волобуєва Анастасія ВОЛОБУЄВА
«31» серпня 2021 року

1. Мета дисципліни – поглибити компетентності майбутніх кіно-, телеоператорів у сфері сучасної української мови, сформувані стійкі вміння послуговуватися сучасними нормами вимови і слововживання, варіативними мовними засобами, правильно й грамотно висловлювати думку, удосконалити навички вільного усного спілкування.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати матеріал шкільної програми з української мови.
2. Уміти будувати правильне й логічне висловлення, оформлюючи його інтонаційно відповідно до змісту й умов комунікації.
3. Володіти навичками добору слів і граматичних конструкцій під час побудови усного висловлення й тексту.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Мовна підготовка: українська мова для кіно-, телеоператорів» належить до переліку обов'язкових дисциплін ЗВО і викладається у 1 та 2 семестрах 1 курсу бакалаврату, вчить студентів усного та писемного спілкування з дотриманням норм сучасної української мови відповідно до комунікативної мети, ситуації спілкування, соціальної ролі та статусу мовця. Предметом вивчення курсу є орфоепічні, лексико-фразеологічні та граматичні засоби мови в їхній стильовій і стилістичній диференціації. У процесі навчання студенти знайомляться із сучасними тенденціями розвитку української мови, вчать знаходити оптимальні засоби вираження думки й аргументовано висловлювати її в усному й писемному спілкуванні.

4. Завдання (навчальні цілі):

- надання студентам концептуальних знань про систему та структуру української мови, її історичний розвиток та особливості функціонування;
- формування умінь вибору оптимальних мовних засобів відповідно до ситуації, соціального статусу та ролі співрозмовника, правильного й грамотного висловлювання думки;
- вироблення навичок усного й писемного спілкування українською мовою на щонайвищому рівні для ефективної участі в комунікативних процесах.

Дисципліна спрямована на формування таких навчальних програмних компетентностей:

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

5. Результати навчання (РН) за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати історію становлення сучасної української мови, поняття загальнонародної і літературної мови, основні проблеми функціонування сучасної української літературної мови.	Лекція, семінарське заняття	Творчий проєкт, усна відповідь	10
1.2	Знати критерії гарного мовлення, сучасні норми української мови (орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, норми слововживання й словозміни, граматичні, пунктуаційні тощо), розуміти семантичну структуру слова і природу переносного значення; вміти обирати доречну форму слова, логічно будувати висловлення і оформляти його відповідно до пунктуаційних норм.	Лекція, практичне заняття, семінарське заняття	Усна відповідь	10
1.3	Знати лексико-семантичну і фразеологічну диференціацію мови; розуміти системні відношення в лексиці, фразеології і граматиці, стильові й стилістичні відмінності мовних засобів різних рівнів.	Лекція, практичне заняття, семінарське заняття	Усна відповідь, модульна контрольна робота	10
1.4	Знати найважливіші словники української мови	Лекція, практичне заняття	Самостійна робота	5
1.5	Комплексні знання з орфоєпії, лексикології, фразеології,	Практичне заняття	Залік	5

	граматики, стилістики й пунктуації української мови			
2.1	Уміти користуватися мовними засобами відповідно до поставленої мети і нормативних характеристик слова чи словоформи	Практичне заняття	Письмові вправи, творчі роботи, модульна контрольна робота	10
2.2	Уміти вживати фразеологічні одиниці як засіб вираження усного тексту; використовувати стилістичні можливості граматики	Практичне заняття	Презентація творчих робіт	5
2.3	Уміти послуговуватися словниками української мови, шукати необхідну інформацію	Практичне заняття	Самостійна робота	5
2.4	Практичне застосування набутих знань під час виконання комплексних завдань	Практичне заняття	Залік	20
3.1	Спілкуватися в запропонованих і спонтанних ситуаціях	Практичне заняття	Мовнокомунікативна гра, презентація підготовленого завдання	10
4.1	Самостійно опрацювати матеріал і презентувати його на практичних заняттях, готувати виступи на запропоновану тему	Самостійна робота, практичне заняття	Усна відповідь, письмова робота творчі роботи	5
4.2	Відповідальність і самостійність під час виконання підсумкових завдань	Практичне заняття, самостійна робота	залік	5
	Разом			100 %

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни												
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1	4.2	
Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно та письмово (ПРН-16)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки. Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Упродовж кожного семестру 50 % балів відводиться на аудиторні заняття (практичні і семінарські заняття, модульні роботи) і 50 % – на самостійну роботу у вигляді творчих завдань, написання текстів із заявленим завданням тощо.

У першому та другому семестрах до написання підсумкової залікової роботи, яка оцінюється на 20 балів, студент має набрати не менше 40 балів (рекомендовано – 50 балів), максимально 80 балів. Під час складання підсумкового контролю (підсумкова письмова залікова робота) студент може отримати максимально 20 балів, мінімально 12 балів, тобто 60% від максимальної величини, що разом із балами, отриманими впродовж семестру, визначить його оцінку.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання (I семестр):

	ЗМ-1, 2	
	Min. 48 балів	Max. 80 балів
Усна відповідь на практичних заняттях оцінюється максимум на 5 балів	6x3=18	6x5 = 30
Творчий проєкт, усна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум на 5 балів	3x3=12	3x5 = 20
Самостійна робота у формі творчих завдань оцінюється максимум на 5 балів	3x3=9	3x5 =15
Модульна контрольна робота	1x9=9	1x15=15

- підсумкове оцінювання (I семестр):

- форма оцінювання – залікова контрольна робота;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 20;
- форма проведення заліку – письмова контрольна робота, яка 1) може бути об'єднана з модульною контрольною роботою; 2) може містити одне теоретичне й кілька практичних завдань (на вибір викладача, який веде практичні заняття);
- кожне завдання для позитивного оцінювання має бути виконане щонайменше на 60 %,

інакше таке виконання вважається незадовільним;

- усі завдання виконуються самостійно, без допомоги конспектів, підручників та інших джерел інформації (як-от інтернет-сайтів, словників тощо).

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залікова контрольна робота	Підсумкова оцінка
Мінімум	24	24	12	60
Максимум	40	40	20	100

Студенти, які в I семестрі набрали сумарно менше 60 балів, обов'язково повинні виконати комплексну контрольну роботу на задовільну оцінку (повинні виконати не менше, ніж 60 % завдань).

- семестрове оцінювання (II семестр):

	ЗМ-1, 2	
	Min. 48 балів	Max. 80 балів
Усна відповідь на практичних заняттях (достатньо відповісти на оцінку на 8 практичних заняттях) оцінюється максимум на 5 балів	8 (із 40)х3=24	8 (із 40)х5=40
Творчий проект, усна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум на 5 балів	2х3=6	2х5=10
Самостійна робота у формі творчих завдань оцінюється максимум на 5 балів	3х3=9	3х5=15
Модульна контрольна робота	3 х 3=9	3х5=15

- підсумкове оцінювання (II семестр)

- форма оцінювання – залікова контрольна робота;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 20;
- форма проведення заліку – письмова, види завдань – тестові завдання, або комбінування тестових і практичних завдань з різних тем курсу;
- кожне завдання для позитивного оцінювання має бути виконане щонайменше на 60 %, інакше таке виконання вважається незадовільним і оцінюється на 0 балів;
- списування під час заліку (із конспектів, підручників або інтернет-сайтів) автоматично веде до незадовільної оцінки.

- умови допуску до заліку:

- за виконання навчальної програми (аудиторних занять, самостійної роботи і написання модульних і контрольних робіт) студент має отримати впродовж семестру не менше 40 балів (рекомендований мінімум складає 48 балів). Мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 12 балів.

	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6	Залікова контрольна робота	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	12	12	12	60
Максимум	20	20	20	20	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Дисципліна викладається упродовж двох семестрів, поділена на 6 змістових модулів (частин) – 2 модулі в першому семестрі та 4 модулі в другому семестрі. Кожен змістовий модуль включає в себе лекції, практичні заняття і/або семінарські заняття та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У I семестрі до змістового модуля 1 (ЗМ1) входять теми 1–4 (практичні і семінарські 1–6), до змістового модуля 2 (ЗМ2) – теми 5-8 (практичні і семінарські 7–12); у II семестрі змістовий модуль 3 (ЗМ3) містить у собі тему 1-5 (практичні 1-10), змістовий модуль 4 (ЗМ4) містить теми 6-8 (практичні 11-20), змістовий модуль 5 (ЗМ5) містить теми 9-11 (практичні і семінарські 21-31), змістовий модуль 6 (ЗМ6) містить теми 12-16 (практичні і семінарські 32-43).

Оцінювання успішності знань студентів здійснюється у двох формах: семестрове оцінювання (практичні заняття, семінарські заняття, самостійна робота, модульні роботи) і підсумкове оцінювання (підсумковий контроль у I семестрі та залік у II семестрі). Успішне виконання завдання (практичні завдання, самостійна робота, підсумкова контрольна робота) передбачає отримання за роботу не менше 60% від максимальної оцінки.

Загальна сума балів у кожному семестрі – 100 балів (із них: семестрове оцінювання – максимум 80 балів, підсумкове оцінювання (підсумкова контрольна робота) – максимум 20 балів).

Після завершення кожного змістового модуля проводиться контрольна робота під час практичного заняття у вигляді письмової роботи з виконанням практичних завдань. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи:

- а) кожне завдання оцінюється позитивно лише за умови його виконання щонайменше на 60 %, в іншому разі завдання оцінюється на 0 балів; максимальна кількість балів за МКР у I семестрі – 15, у II семестрі – три МКР по 5 балів кожна;
- б) робота виконана охайно, допускаються лише два випадки виправлень (усі наступні «відновлення» вважаються помилкою);
- в) модульна робота, а також підсумкова контрольна робота виконується в межах зазначеного часу – не більше 40 хвилин.

Самостійна робота – творчі завдання, тексти із заявленим завданням (твір / есей).

Оцінювання завдань самостійної роботи: максимальна кількість балів за кожне завдання – 5, що складаються з таких компонентів:

* для усних завдань:

- а) доречно підібраний темп і гучність мовлення – 1 бал;
- б) оригінальність і точність виконання – 1 бал;
- в) виразність, чіткість вимови – 1 бал;
- г) майстерність і артистичність виконання – 1 бал;

д) вчасність виконання роботи – 1 бал;

* для письмових завдань:

а) точність і повнота виконання завдання – 2 бали;

б) орфографічна, стилістична та пунктуаційна грамотність – 2 бали;

в) вчасність виконання роботи – 1 бал.

Усі семестрові роботи (практичні завдання, семінарські завдання, самостійна робота) складаються викладачеві в робочий час. Викладач має перевірити й оцінити роботу упродовж одного робочого тижня. Якщо студент із поважної причини пропустив практичне заняття, то він має право його відпрацювати протягом 14 календарних днів після заняття.

Оцінювання відповідей під час занять завершується оголошенням балів (за згодою студента) або ознайомленням з оцінкою в індивідуальному порядку відразу після закінчення заняття. Результати письмових і модульних робіт оголошуються на наступному занятті або через тиждень після того, як була виконана письмова робота. Сумарну кількість балів необхідно оголосити на останньому занятті або протягом тижня довести до відома студентів через узгоджений з ними канал комунікації.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І семестр

№ п/п	Назва теми	Кількість годин			
		лекції	практ.	сем.	сам. роб.
<i>Змістовий модуль 1</i> <i>Становлення і функціонування української мови.</i> <i>Основи гарного мовлення</i>					
1	Тема 1. Теорії походження мов. Мова загальнонародна і літературна. Основні віхи історії української мови. «Міфи» і маніпуляції довкола питання походження української мови.	1		2	4
2	Тема 2. Мова як основний засіб комунікації. Суспільні функції мови. Українська мова серед мов світу. Мовна ситуація і мовна політика. Джерела мовної стійкості.	1		2	4
3	Тема 3. Мова і мовлення. Усне і писемне мовлення. Поняття норми, традиції й інновації. Культура мовлення. Критерії гарного мовлення.	1	2	2	4
4	Тема 4. Звукова сторона мови. Орфоепічні норми сучасної української мови. Фоностилістика і фоносемантика (звуковий символізм).	1	3		2
5	Модульна контрольна робота		1		
<i>Змістовий модуль 2</i> <i>Лексика і фразеологія української мови у функціонально-прагматичному аспекті</i>					
6	Тема 5. Слово як носій інформації. Ознаки слова. Слово у висловленні й тексті. Значення слова, структура значення. Поняття про конотацію. Емоції та експресія у слові: слова, що називають емоції, слова, що викликають емоції. Багатозначність (полісемія) і образність.	1	2		4

	Поєднання слів: семантичний аспект розгортання висловлення (переносне значення слова, семантична сполучуваність слів у реченні).				
7	Тема 6. Зв'язки слів у мові й мовленні. Системні зв'язки слова (синонімія, антонімія). «Хибні друзі мовця» - омоніми, пароніми, росіянізми. Ігри зі словом: обігрування слів, зіставлення, протиставлення, асоціації. Лексика з погляду походження. Вживання іншомовних слів: потреба, мода, стиль, стилістика. Терміни і професіоналізми.		4		4
8	Тема 7. Фразеологічне багатство української мови. Джерела фразеології. Трансформація фразеологізмів. Стильова та стилістична диференціація фразеології.	1	3		4
9	Тема 8. Лексикографія. Словники сучасної української мови. Фахові словники кіно-, телеоператора.			2	4
10	Підсумкова контрольна робота		1		
	УСЬОГО	6	16	8	30

II семестр

№ п/п	Назва теми	Кількість годин			
		лекції	практ.	сем.	сам. роб.
<i>Змістовий модуль 3</i> <i>Грамотність медіатексту: іменні частини мови</i>					
1	Тема 1. Проблемні питання граматики: іменні частини мови. Зауваги до вживання окремих іменників, прикметників, займенників, числівників.	1	6		8
2	Тема 2. Формотворення і словотворення іменників. Проблемні питання правопису й відмінювання іменників.		4		4
3	Тема 3. Формотворення і словотворення прикметників. Синонімія прикметниково-іменникових конструкцій.		2		2

4	Тема 4. Стилістичні можливості займенників. Типові помилки у вживанні займенників.		2		2
5	Тема 5. Числівник: відмінювання, вживання, стилістика.		5		6
6	Модульна контрольна робота 1		1		
Змістовий модуль 4 Грамотність медіатексту: дієслівні форми, прислівник, службові частини мови					
7	Тема 6. Проблемні питання граматики: дієслівні форми. Типові помилки дієвідмінювання. Дієприкметник в українській мові. Дієприслівник: нормативність вживання і стилістичні можливості.	1	12		14
8	Тема 7. Прислівник: значення, творення, правопис, стилістика.		4		4
9	Тема 8. Вигук. Синонімія службових частин мови.		3		4
10	Модульна контрольна робота 2		1		
Змістовий модуль 5 Просте речення в медіатексті					
11	Тема 9. Комунікативна сутність речення/повідомлення. Актуальне членування речення. Особливості будови синтаксичних конструкцій у текстах ЗМК (односкладні, неповні речення, їх використання).	1	4	2	6
12	Тема 10. Проблеми координації присудка з підметом. Поширені речення. Складні випадки узгодження і керування.		6		6
13	Тема 11. Способи ускладнення простого речення. Звертання. Відокремлені члени речення. Вставні і вставлені конструкції. Проблемні питання побудови однорідних рядів. Пунктуація в ускладненому реченні.		9		10
14	Модульна контрольна робота 3		1		
Змістовий модуль 6 Складне речення в медіатексті					
15	Тема 12. Складні речення: їх різновиди, пунктуація.		6		6

16	Тема 13. Синонімія простих та складних речень: особливості пунктуаційного оформлення та семантико-стилістичні відтінки.	1	4		4
17	Тема 14. Способи передачі чужого мовлення. Розділові знаки при прямій і непрямій мові. Монологічне, діалогічне й полілогічне мовлення.		4		4
18	Тема 15. Складне синтаксичне ціле. Період.		2		2
19	Тема 16. Текст як найвища мовно-комунікативна одиниця. Принципи побудови зв'язного й цілісного тексту. Зв'язки і відношення всередині тексту, засоби їх вираження		3	4	8
20	Підсумкова контрольна робота		1		
	УСЬОГО	4	80	6	90

Загальний обсяг – **240 год.**, у тому числі:

Лекції – **10 год.**

Практичні заняття – **96 год.**

Семінарські заняття – **14 год.**

Самостійна робота – **120 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Данильчук Д. В. Стилiстичний синтаксис: збiрник вправ: практикум (Електронне видання). Київ, 2021. 172 с.
2. Мариненко І. О. Лексикологія української мови: практикум. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 159 с.
3. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навчальний посiбник (Електронне видання). Київ, 2021. 279 с.
4. Орфоепічний словник української мови: У 2-х тт. Київ, 2001–2003.
5. Плющ Н., Бондаренко В. Сучасна українська мова. Орфоепія: навчальний посiбник. Київ, 2007. 207 с.
6. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова: Збiрник вправ (2-ге вид., переробл. і допов.). Київ: Вища школа, 2003. 287 с.
7. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либiдь, 2013. 360 с.
8. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навчальний посiбник. Київ, 2004. 216 с.
9. Сучасна українська мова : підручник / За ред. О. Д. Пономарева. 4-те вид. Київ, 2008. 488 с.
10. Шумарова Н. П. Соціолінгвістика. Київ, 2015. 157 с.

Додаткові:

11. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посiбник / Заг. ред. О. Сербенської. Львів: Априорі, 2017. 304 с.
12. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. 4 -е вид., перероб. і доп. Київ: Українська книга, 1997. 336 с. (та ін. видання).
13. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
14. Багмут А. Й., Борисюк І. В., Олійник Г. П. Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації. Київ, 1994. 190 с.
15. Браїчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ: Києво-Могилянська академія, 2009. 152 с.
16. Винницький В. Українська акцентна система: становлення, розвиток. Львів: Бiблiос, 2002. 578 с.
17. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання. За матеріалами ЗМІ. Друге доповнене видання. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2003. 160 с.
18. Гливінська Леся. Українська мова. Фонетика. Орфоепія : навч. посiб. Київ: Логос, 2010. 416 с.
19. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: словник-довідник. Київ: Либiдь, 1995. 191 с.
20. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / за ред. В. М. Русанівського. Київ: Наук. думка, 1989. 830 с.
21. Гриб В. П. Постановка мовного голосу. Луцьк: Вид-во Волинського НДУ імені Лесі Українки, 2001. 26 с.
22. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ: Рад. школа, 1986. 222 с.
23. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер : пер. з пол. Львів: Центр гуманітарних досліджень Львівського держуніверситету ім. І.Франка, 1999. 186 с.
24. Данильчук Д. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. Київ: Либiдь, 2013. 224 с.
25. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс,

1996. 223 с.

26. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2000. 68 с.
27. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я». Київ: Академія, 2001. 233 с.
28. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. Київ: Вища шк., 1975. 334 с.
29. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ: Либідь, 2017. 656 с.
30. Мамалига А. І. Синтаксис тексту // Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст. Київ, 1998. <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=139>
31. Михайленко В. М. Теорія твору й тексту: навч. посібник. Київ: Паливода А. В., 2013. 256 с.
32. Непійвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. Київ: Українська книга, 1998. 240 с.
33. Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ: Наша культура і наука, 2004. 434 с.
34. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ: Академія, 2001. 148 с.
35. Полюга Л. М. Словник антонімів / за ред. Л. Г. Паламарчука. Київ: Довіра, 2004. 284 с.
36. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2001. 204 с.
37. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Київ: Критика, 2005. 464 с.
38. Ткаченко Орест. Проблема мовної стійкості та її джерел // «Мовознавство», 1990, №4. С. 14-18.
39. Тоцька Н. І. Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія: посібник. Київ: Вища шк., 1995. 151 с.
40. Українська мова: практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Київ: Либідь, 2001. 384 с.
41. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т української мови. Київ: Наукова думка, 2019. 282 с.
42. Фразеологічний словник української мови: У 2 т. К., 1993.
43. Фурдуй М. І. Українська мова. Практикум з правопису: навч. посіб.; за ред. В. В. Різуна. Вид. 4-е, доповн. і переробл. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2009. 468 с.
44. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова. Довідник. Київ, 1993. 336 с.

10. Додаткові ресурси:

45. www.mova.info (Лінгвістичний портал: Корпус української мови; Словники; Довідка; Правопис; Електронний підручник)
46. www.journ.univ.kiev.ua (Електронна бібліотека Інституту журналістики) (див. "Корисні посилання")
47. <https://r2u.org.ua> (Російсько-українські словники)
48. <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm> (Сайт «Ізборник»)
49. <https://ukr-mova.in.ua/> (Освітній проєкт «Мова – ДНК нації»)